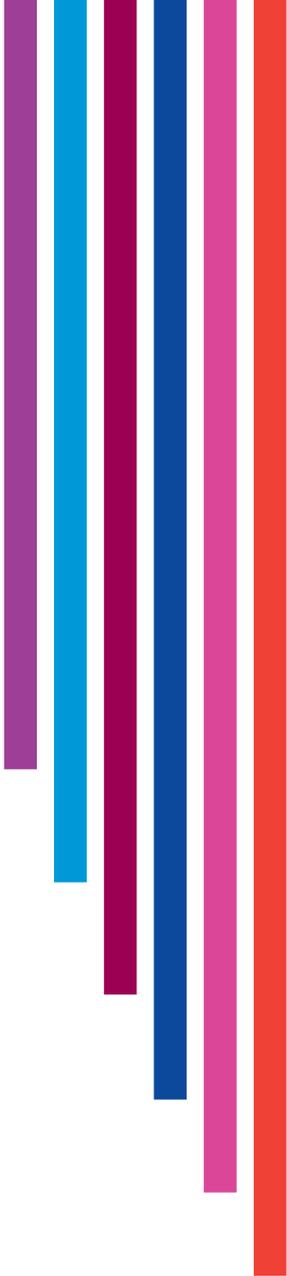

Sammenhænge i børns og unges liv - et fælles ansvar

Indhold

Fælles tilrettelæggelse og ansvar	4
Fra hjem til dagtilbud/dagpleje	5
Fra dagtilbud til SFO og skole	6
Opmærksomhedspunkter ved skolestart	9
Overgang fra SFO til klub	13
Overgang fra 9. klasse til ungdomsuddannelse/10. klasse	14
Overgange fra specialskole til almenskole	16
Bilag 1	18
Bilag 2	22
Bilag 3	24
Bilag 4	25
Bilag 5	27

"Formålet er at sikre, at børn og unge får en sund og tryk opvækst, og at børn, unge og deres familier oplever en sammenhængende indsats i et 0-18-års-perspektiv."

Til børne- og ungedarbejdere

Overgange i børns liv er vigtige begivenheder, og børne- og ungedarbejdere i Hvidovre Kommune har et særligt ansvar for at sikre børn og unge de bedste udviklingsmuligheder. Børn og unge oplever flere overgange i deres liv, og for langt de fleste børn, unge og deres familier er det en helt naturlig del af livet og noget, de ser frem til. Der er en mindre gruppe af børn og unge, som har brug for særlig støtte for at klare de nye udfordringer. Vi har et fælles ansvar for, at alle børn og unge med afsæt i deres forudsætninger trives og udvikler sig i en positiv retning.

Dette er vores fælles arbejdsgrundlag for arbejdet med overgange i børn og unges liv. Det er et arbejdsgrundlag, der understøtter vores sammenhængende børne- og ungepolitik. Desuden skal det ses i sammenhæng med vores tværfaglige netværk og indsatsmodellen iTIDE, som understøtter arbejdet med den forebyggende indsats i forhold til børn og unge, der vækker bekymring. Sammenhænge i børn og unges liv – et fælles ansvar er udarbejdet på tværs af afdelinger, institutioner og skoler. Der ved er der inddraget forskellige perspektiver på samarbejdet ved overgange, hvilket er med til at sikre en helhedsorienteret indsats i børne- og ungearbejdet.

Når I anvender arbejdsgrundlaget, sikrer vi, at der bliver taget fælles ansvar, samt at børnefamilierne oplever en ensartet kvalitet. Formålet er at sikre, at børn og unge får en sund og tryk opvækst, og at børn, unge og deres familier oplever en sammenhængende indsats i et 0-18-års-perspektiv.

Christine Brochdorf
Børne- og velfærdsdirektør

FÆLLES TILRETTELÆGGELSE OG ANSVAR

Sammenhæng i børn og unges liv er et af de fælles faglige omdrejningspunkter i den sammenhængende børne- og ungepolitik i Hvidovre Kommune. Et skift i børn og unges liv er som oftest udviklende og berigende, men det kan også være forbundet med nogen usikkerhed hos barnet/den unge og forældrene. Uanset børnenes og de unges forudsætninger er det børne- og unged medarbejdernes ansvar i samarbejde med forældrene at skabe den røde tråd og gode udvikling for alle børn og unge i et 0-18-års-perspektiv.

For at skabe sammenhæng i børne- og ungdomslivet har alle børne- og unged medarbejderne en forpligtigelse til at samarbejde på tværs, således at børn og unge oplever en god proces ved de forskellige skift i deres barndom og ungdom. Der tages hele tiden højde for, at alle aspekter vedrørende barnet eller den unge tages i betragtning ved de forskellige skift. Dette medvirker til, at det enkelte barn og familien får den nødvendige opbakning til at møde de nye udfordringer. Fælles for arbejdet med overgange er, at der hele tiden er fokus på barnets ressourcer og udviklingsmuligheder.

Fælles retningslinjer

For at understøtte den sammenhængende børne- og ungepolitik er her beskrevet retningslinjer for de processer, der understøtter arbejdet med børn og unges overgange. I retningslinjerne bliver de principper beskrevet, som børne- og unged medarbejderne arbejder ud fra for at skabe helhed og sammenhæng i børn og unges liv i et 0-18 års perspektiv.

Der er fokus på følgende skift:

- Fra hjem til dagtilbud / dagpleje
- Fra dagtilbud til SFO / skole
- Fra SFO til klub
- Fra 9. klasse til ungdomsuddannelse / 10. klasse
- Mellem specialtilbud og alment skole

Bilag

1. Årshjul for dagtilbud, SFO, skole og klub
2. Overgangsskema vedrørende skift mellem dagtilbud, SFO og skole
3. Organisering af institutioner og skoler
4. Inspirationsliste til arbejdet med børns overgang vedrørende skolestart
5. Guide til den første forældresamtale

FRA HJEM TIL DAGTILBUD / DAGPLEJE

Når børn begynder i dagtilbud eller dagpleje, skal der sikres tryghed og sammenhæng for børn og deres forældre. Inden barnet begynder, er der dialog mellem dagtilbud/dagpleje og forældre, så forældre og barn har godt kendskab til 'det nye liv'. Ligeledes får dagtilbud/dagpleje kendskab til eventuelle behov, barnet kan have, så forældrene og dagtilbud/dagpleje i fællesskab kan støtte op om det.

Forældrene er i kontakt med sundhedsplejersken fra barnets fødsel og de første 8 måneder af barnets liv. Sundhedsplejersken har en stor viden om barn og familie, der kan være vigtig at formidle videre til dagtilbuddet. Det er dog forældrene, der beslutter hvilken information, de ønsker, der skal videregives. Sundhedsplejerskerne tilbyder forældrene at deltage i et besøg i barnets nye dagtilbud, og kan på den måde støtte forældrene i at få fortalt om en måske vanskelig start på barnets liv.

Hvidovre Kommunes dagtilbud og dagplejere anvender en guide til den første samtale med forældrene, så det sikres, at alle relevante emner bliver berørt.

Guiden findes i bilag 5.

Samarbejde om børn i udsatte positioner

- mellem forældre, Sundhedsplejen og Pladsanvisningen

Procesbeskrivelse:

- Pladsanvisningen er første led i processen med at finde en plads til barnet. Forældrene opfordres af sundhedsplejersken til at orientere pladsanvisningen om eventuelle særlige behov hos deres barn. Det giver Pladsanvisningen mulighed for at rådgive og vejlede forældre og sundhedsplejerske om muligheder for opprioritering på ventelisten eller om at tage kontakt til en pædagogisk konsulent i Dagtilbudsafdelingen.
- Hvis forældrene vurderer, at deres barn har behov for et alment dagtilbud, men med særlige forhold, kan en skriftlig ansøgning om opprioritering på ventelisten sendes til pladsanvisningen. Særlige forhold kan for eksempel være lysforhold for svagtseende, støjdemping for svagthørende, tilgængelighed for børn med bevægelsesvanskeligheder m.v. Pladsanvisningen står altid til rådighed for rådgivning til forældrene. Det er pladsanvisningen, der afgør, om et barn opprioriteres eller ej. Pladsanvisningen rådgiver sig altid med en pædagogisk konsulent.
- Sundhedsplejersken kan i samråd med forældrene kontakte en pædagogisk konsulent i Dagtilbudsafdelingen, hvis de vurderer, at der kan være behov for et særligt skærmet dagtilbud til barnet. Den pædagogiske konsulent og sundhedsplejersken vil besøge forældre og barn i hjemmet, og foretage en vurdering af, om der skal ske en indstilling til visitationsudvalget. Visitationsudvalget kan bevilge en plads i Sommerfuglen eller en plads i en særlig specialiseret institution for børn med gennemgribende vanskeligheder.

FRA DAGTILBUD TIL SFO / SKOLE

De fleste børn glæder sig til at begynde i SFO og skole, og en god dialog med forældrene om barnets ressourcer og udviklingsmuligheder er vigtige i overgangen. Endvidere skal der et særligt fokus på de børn, som har brug for særlig støtte i overgange fra dagtilbud til SFO og skole.

For at skabe et godt samarbejde er det en forudsætning, at medarbejderne har kendskab til hinandens institutioner. Herved sikres, at børn og forældre får den bedst mulige støtte og vejledning ved overgangen fra dagtilbud til SFO og skole.

Procesbeskrivelse:

Børnehavebørn begynder hvert år den 1. maj i SFO og skal i skole efter sommerferien.

Processen om overgange er beskrevet i bilag 1 (årshjulet). I forbindelse med overgange er det vigtigt, at samarbejdet mellem relevante børne- og ungemedarbejdere har gode betingelser af hensyn til barnets tryk og trivsel.

Dagtilbud, SFO og skoler har følgende ansvar:

- Forældre skal altid inddrages i et respektfuldt samarbejde og informeres om, hvordan der arbejdes med overgange – blandt andet ved at efterleve anvisningerne i årshjulet.
- Det afgivende dagtilbud tilbyder forældre til kommende skolebørn en samtale med henblik på at vurdere skoleparathed.
- Børne- og ungemedarbejderne har kendskab til hinandens arbejde. Dette kan blandt andet ske via distriktsmøderne i skoledistriktet.
- Børne- og ungemedarbejderne samarbejder altid og mødes i forbindelse med overgangen med henblik på dialog om gensidige forventninger. Det medvirker til genkendelighed for børnene i læringsmiljøet, så de kan udvikle og bevare den viden, de har i forvejen.
- Der afholdes mindst to årlige distriktsmøder mellem dagtilbud, SFO og skoler for at skabe et dialogforum. Skolelederen er tovholder eller uddelegerer funktionen til en anden i gruppen. Der skal være planlagt en møderække for samarbejdet.
- For alle overgange gælder, at den afgivende institution tager initiativ til, at barnet får besøgt kommende dagtilbud/dagpleje, SFO eller skole inden start. I tilfælde, hvor dagtilbud afleverer børn til mere end én skole, skal dagtilbuddet som minimum besøge den skole, hvor flest børn er indskrevet. Der indgås aftale med forældrene om, at de selv har ansvaret for at få besøgt barnets kommende skole, hvis dagtilbuddet ikke har mulighed for at besøge denne.
- Børne- og ungemedarbejderne videregiver relevante oplysninger (jf. overgangsskema) om børnene til den modtagne institution efter gældende regler om videregivelse af oplysninger (jf. næste punkt).

Overgangsskemaet i bilag 2 bruges for det enkelte barn ved overdragelsen.

- Det anbefales, at institutionerne får indarbejdet en rutine vedrørende indhentning af samtykkeerklæringer. Oplysninger om børnene gives i hovedreglen kun videre med forældrenes accept, men hvis der er et **sagligt grundlag** for videregivelse af oplysninger, og en oplysning derved er vigtig for det fremtidige arbejde med barnets udvikling, kan oplysningen gives videre uden forældrenes accept. Forældrene skal orienteres om, hvilke oplysninger der er givet videre – og det skal altid først være forsøgt at få en samtykkeerklæring fra forældrene.

I bilag 3 findes en oversigt over organisering af institutioner og skoler.

I bilag 4 (Inspirationsliste) er der beskrevet aktiviteter, der yderligere kan være med til at understøtte arbejdet med overgangen.

Gode links (PDF) fra Undervisningsministeriet:

"På vej i skole - om at skabe sammenhæng"

"På vej i skole - en vejledning til forældre"

"På vej i skole - til kommuner"

Børn i udsatte positioner

Der er nogle børn, som vækker bekymring, eller som har brug for særlig støtte i forbindelse med overgange. I forhold til de børn er det vigtigt, at alle børne- og ungemedarbejdere benytter iTIDE og de tværfaglige netværk.

På Insites kan du holde dig opdateret på forskellige arbejdsredskaber som fx iTIDE:
Insites > Børne- og Velfærdsforvaltningen > Vores arbejde

Procesbeskrivelse:

Der er i arbejdet med børn i udsatte positioner behov for et særligt samarbejde mellem de relevante børne- og ungemedarbejdere om overgangen.

Det betyder, at:

- forældre, dagtilbud og dagtilbuddets inklusionspædagog udarbejder en individuel læreplan, der beskriver, hvilken pædagogik der lykkedes, hvilke pædagogiske tiltag der virker, og hvilke opmærksomhedspunkter for barnets muligheder for læring, udvikling og relationsdannelse der skal gives videre til SFO/skole.
- pædagogerne og inklusionspædagogerne tidligt inddrager forældrene, kommende skole og PPR i overvejelser og refleksioner over barnets overgang til SFO, skole eller specialtilbud.
- de tværfaglige netværk anvendes, hvilket giver mulighed for at få flere perspektiver på barnets vanskeligheder samt råd og vejledning.
- barnet indstilles til PPR, såfremt man forventer, at barnet får brug for specialundervisning i almenskolen, støtte SFO eller et specialtilbud.

Opmærksomhed

Børne- ungemedarbejderen har opmærksomhed rettet mod barnets deltagelsesmuligheder i forskellige kontekster, samt at et barn kan have forskellige behov for støtte i forskellige kontekster.

Det betyder, at:

- den samlede beskrivelse af barnets funktions- og udviklingsmuligheder sendes til skolelederen i almenskolen senest den 1. februar, så skolen kan iværksætte den fornødne støtte eller specialundervisning fra skolestart i august
- barnets deltagelsesmuligheder i SFO- og klubkontekst afsøges, før en ansøgning om særlig støtte i SFO/klub sendes til visitationsudvalget i Skole- og Klubafdelingen
- kommende skoleleder i samarbejde med PPR, forældre og dagtilbud vurderer, om barnet skal indstilles til PPR og evt. indstilles til visitationsudvalget i Skole- og Klubafdelingen med henblik på særlig støtte i kommende SFO

Nogle børn er i så betydelige vanskeligheder, at det allerede inden skolestart er vurderet af skolelederen i samråd med PPR og dagtilbuddet, at de ikke kan starte i almenskolen. Disse børn tilbydes at modtage deres undervisning i et specialtilbud i Hvidovre Kommune eller i en anden kommune. Hvis specialtilbuddet er et heldagstilbud har disse børn først skolestart den 1. august. Børn i specialtilbud med alment SFO-tilbud begynder den 1. maj, ligesom kommunens øvrige børn.

Det betyder at:

- dagtilbud, hvis barnet er visiteret til specialtilbud i forbindelse med SFO/skole, indgår i et udvidet samarbejde med modtagende SFO/skole.
- inklusionspædagogen og det øvrige personale igangsætter samarbejde med SFO og skole, så barnet lærer tilbuddet at kende, samt sikrer overlevering af pædagogisk indsats omkring barnet i børnehaven til SFO og skolen
- PPR inddrages senest i september året før skolestart i forhold til nye børn, der vurderes at kunne få behov for støtte eller eventuelt specialtilbud. En eventuel indstilling skal være visitationsudvalget i Skole- og Klubafdelingen i hænde senest den 1. december

To lovgivninger – én fælles opgave

Dagtilbud er i følge lovgivningen forpligtet til i den pædagogiske læreplan at beskrive, hvordan der arbejdes med børnenes overgang fra dagtilbud til skole. Tillige er folkeskolen med afsæt i lovgivningen forpligtet til i samarbejde med forældrene at skabe de bedste forudsætninger for at give børnene kundskaber og færdigheder begyndende med overgangen.

Dagtilbudsloven, afsnit II, kapitel 2

§7, Stk. 5: **Dagtilbud skal i samarbejde med forældrene sikre en god overgang til skole ved at udvikle og understøtte grundlæggende kompetencer og lysten til at lære.**

Dagtilbud skal i **samarbejde med skolerne skabe** en sammenhængende overgang til skole og fritidstilbud ...

LBK nr. 1127 af 20/10/2014

Folkeskoleloven, kapitel 1

§1: Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne **kundskaber og færdigheder**, der:

forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer **den enkelte elevs alsidige udvikling...**

LBK nr. 665 af 20/06/2014

Forventningen til barnets skoleparathed

I de lovsæt, der er beskrevet for henholdsvis dagtilbud og børnehaveklasse, er en række værdier umiddelbart sammenlignelige. Begge steder gælder, at legen udgør et centralt element, hvor legens egenværdi og læring vægtes gennem leg og lege-lignende aktiviteter. I både dagtilbud og skole arbejdes der med at give børnene udfordringer, som udvikler nysgerrighed og videbegær.

Temaerne, der skal beskrives i dagtilbuddenes pædagogiske læreplaner og i undervisnings-temaerne i børnehaveklassen, ligger tæt op ad hinanden. Det giver mulighed for at skabe sammenhæng i tilbuddene, og det er derfor vigtigt, at institutionerne imellem drøfter, hvordan dagtilbuddet kan forberede børnene på mødet med skolen. Det er endvidere vigtigt, at de drøfter, hvordan der i børnehaveklassen kan arbejdes videre med det, børnene har lært i dagtilbuddet, da børnehaveklassen tager udgangspunkt i og videreudvikler færdigheder, viden og erfaringer, som børnene har tilegnet sig i familie, dagtilbud og fritid.

"Fælles mål" for børnehaveklassen kan læses på Undervisningsministeriets hjemmeside (uvm.dk > service > publikationer > folkeskolen > fælles mål 2009 > børnehaveklassen)

Ligesom der i børnehaveklassen er opmærksomhed på det enkelte barns behov, er der i dagtilbud blik for, at hvert barn er unikt og ikke nødvendigvis på samme udviklingstrin trods samme alder. Der er opmærksomhed på at udfordre det enkelte barn i forhold til barnets nærmeste udviklingszone. Når det handler om skoleparathed, arbejdes der i dagtilbud særligt med læreplanstemaerne – omhandlende de personlige, sociale, kropslige og sproglige kompetencer.

I vurderingen af, om børnene er skoleparate, er der fokus på, om børnene har eller er på vej til at få nedenstående kompetencer. Med i vurderingen indgår også overvejelser om konteksten. Derfor er det vigtigt at inddrage den kommende skole i overvejelser om skoleparathed, da skolen har kendskab til den kontekst, barnet skal indgå i. Alle børn kan ikke nødvendigvis det hele, men ud fra en helhedsvurdering vurderer forældrene sammen med pædagogerne og eventuelt den kommende skole, om barnet er skoleparat (se nedenstående skema)

Kompetencer, som barnet mestrer eller er på vej til at mestre i forhold til skoleparathed:

Den alsidige personlige udvikling:

- Er lidt robust og kan klare det uforudsete
- Kan handle selvstændigt
- Kan ytre sig i en gruppe
- Er nysgerrigt, interesseret og har gåpåmod
- Kan koncentrere sig og fordybe sig
- Har viljen til at prøve nyt og er udholdende
- Er selvhjulpent ved at kunne klare af- og påklædning samt toiletbesøg
- Kan sætte ord på følelser

Kropslige kompetencer:

- Kan sidde stille og lytte i nogen tid
- Er i stand til for eksempel at cykle, løbe og klatre
- Kan bruge for eksempel blyant, saks og bestik

Sproglige kompetencer:

- Kan formulere sig i hele sætninger
- Interesserer sig for sproglyde, rim og remser
- Har talforståelse
- Forstår en fælles besked
- Kan lytte til og genfortælle en lille historie
- Har et nuanceret ordforråd
- Har bogstavkendskab
- Er interesseret i legeskrivning

Sociale kompetencer:

- Har evnen til at sætte sig i andres sted
- Kan overholde regler i regellege
- Kan udvise omsorg for andre
- Kan løse mindre konflikter selv
- Kan samarbejde i mindre grupper
- Kan deltage i samtale – lytte til andre og vente på sin tur
- Kan sige til og fra
- Har respekt for andres meninger
- Er i stand til at etablere nye kammeratskaber

De enkelte punkter er vejledende, det er derfor ikke muligt at sætte facit ud for hvert enkelt punkt.

Undervisningspligt

Der er 10 års undervisningspligt (svarende til børnehaveklasse – 9. klasse), og undervisningspligten indtræder i august det kalenderår, hvor barnet fylder seks år. Der skal barnet som hovedregel begynde i børnehaveklassen i en folkeskole eller påbegynde anden undervisning som alternativ til folkeskolen. Det er kommunalbestyrelsen, der har ansvaret for, at ethvert undervisningspligtigt barn i kommunen indskrives i folkeskolen eller får en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Det er muligt for forældre at lade deres barn begynde i børnehaveklasse et år tidligere, det vil sige i det kalenderår, hvor barnet fylder fem år. Det kræver dog, at barnet fylder fem år inden den 1. oktober, og at barnet kan følge undervisningen i børnehaveklassen. Der skal ske en individuel vurdering af det enkelte barn, før det kan besluttes, om det kan begynde tidligere. Hvis forældre ønsker tidlig skolestart for deres barn, kan de henvende sig til Skole- og Klubafdelingen eller til den lokale folkeskole.

Udsat skolestart

Det er også i nogle tilfælde muligt at lade barnet begynde i skole et år senere, end undervisningspligten indtræder. Kommunalbestyrelsen skal godkende, at skolestarten bliver udsat. Beslutning om udsættelse af undervisningspligten skal træffes i det kalenderår, hvor barnet fylder seks år, og senest før skoleårets start den 1. august. Det kan enten ske, fordi forældrene ønsker, at deres barn skal vente et år, eller fordi kommunen (dagtilbud, PPR, skolen) vurderer, at det er mest hensigtsmæssigt for barnet at vente. I sidstnævnte tilfælde skal det ske med forældrenes samtykke.

Hvis et barns skolestart skal udsættes, skal det ske på baggrund af en *individuel vurdering* af barnet, og udsættelsen skal i givet fald være begrundet i barnets udvikling. Forældre, der ønsker at udsætte undervisningspligten for deres barn, kan henvende sig til Skole- og Klubafdelingen og søge om udsættelse. De kan også henvende sig til deres distriktsskole, som så går videre med sagen i samarbejde med Skole- og Klubafdelingen. Undervisningspligten kan kun udsættes med ét enkelt år.

Udsættelse at et barns skolestart sker ud fra en forventning om, at barnet efter et år mere i børnehaven vil være parat til at starte i børnehaveklassen. At et barn har en mere specifik forsinket udvikling, der betyder, at barnet forventes at skulle gå i et specialtilbud, kan ikke i sig selv begrunde en udsættelse af skolegangen. Her tænkes for eksempel på børn med specifikke eller generelle indlæringsvanskeligheder – og hvor en udsat skolestart ikke forventes at kunne kompensere barnets funktionsniveau væsentligt, hvorfor en specialforanstaltning undgås.

Ved skoleudsættelse er det nødvendigt at være opmærksom på, at undervisningspligten, uanset antal skoleår, ophører den 31. juli i det kalenderår, hvor barnet fylder 17 år. Det betyder, at et barn født mellem den 1. januar og den 31. juli, der har fået udsat skolestart, så det er startet i børnehaveklasse som syvårig, ikke senere i skoleforløbet vil have mulighed for at gå et klassetrin om, da barnets alder rammer det nævnte aldersløft.

OVERGANG FRA SFO TIL KLUB

Børne- og ungemedarbejderne er opmærksomme på, at udsat skolestart kan få konsekvenser for muligheden for senere at gå et klassetrin om, og at barnets skolehistorik hænger sammen med forudgående og efterfølgende beslutninger. Det er vigtigt, at børne- og ungemedarbejderne gør forældrene opmærksomme på dette i forbindelse med vejledning om eventuel udsat skolestart – særligt for forårsbørnene.

Overgang fra SFO til klub

For at skabe en god overgang fra SFO til klub er det vigtigt, at der er et godt samarbejde institutionerne imellem. Forældremøder i SFOén, hvor klub er på dagsordenen, besøgsrunder fra SFOén i de forskellige klubber, mulighed for forældrebesøg/rundvisninger og specielle indkøringsforløb er vigtige i forhold til at gøre overgangen så god som mulig.

I klubben møder barnet professionelle voksne, til med- og modspil, der kan give barnet alsidighed i sin udvikling og dannelse.

Børnene begynder i klub hvert år den 1. maj.

Procesbeskrivelse:

SFO, klubber og skoler har følgende ansvar:

- Forældre skal altid inddrages i et respektfuldt samarbejde og informeres om, hvordan der arbejdes med overgange – blandt andet ved at efterleve anvisningerne i årshjulet.
- Børne- og ungemedarbejderne har kendskab til hinandens arbejde. Dette kan blandt andet ske via distriktsmøderne i skoledistriktet.
- Børne- og ungemedarbejderne samarbejder altid og mødes i forbindelse med overgangen med henblik på dialog om gensidige forventninger. Det medvirker til genkendelighed for børnene i læringsmiljøet, så de kan udvikle og bevare den viden, de har i forvejen.
- For alle overgange gælder, at den afgivende SFO tager initiativ til, at barnet får besøgt kommende klub inden start. I tilfælde, hvor SFOén afleverer børn til mere end én klub, skal SFOén som minimum besøge den klub, hvor flest børn er indskrevet. Der indgås aftale med forældrene om, at de selv har ansvaret for at få besøgt barnets kommende klub, hvis SFOén ikke har mulighed for at besøge denne.
- Børne- og ungemedarbejderne videregiver relevante oplysninger om børnene til den modtagne institution efter gældende regler om videregivelse af oplysninger.

OVERGANG FRA 9. KLASSE TIL UNGDOMSUDDANNELSE / 10. KLASSE

I bilag 3 findes en oversigt over organisering af institutioner og skoler.

I bilag 4 (Inspirationsliste) er der beskrevet aktiviteter, der yderligere kan være med til at understøtte arbejdet med overgangen.

Fokus på unge

Det er vigtigt, at vi tager fælles ansvar for at sikre, at alle unge får en ungdomsuddannelse eller bliver i et hensigtsmæssigt uddannelsesforløb. Derfor skal skolen så tidligt som muligt have fokus på de unge, der kan have behov for en ekstra indsats til at blive motiveret i retning af at tage en 10. klasse eller en anden ungdomsuddannelse.

Procesbeskrivelse:

Langt de fleste unge klarer overgangen fra folkeskolen til 10. klasse eller en ungdomsuddannelse uden de store udfordringer, men der er en lille gruppe, der har behov for ekstra støtte i overgangen.

Lærerne skal være opmærksomme på de unge, der vækker bekymring allerede i 7. klasse. Det er obligatorisk, at der på 7. klasseniveau bliver afholdt et møde med relevante fagpersoner, hvor de børn, der vækker bekymring i forhold til videre uddannelsesparathed, bliver drøftet. Det skal være med til at skabe en åben dialog om, hvilke muligheder der er for den unge i forhold til parathed til 10. klasse og ungdomsuddannelser.

- Mødet afholdes inden udgangen af 7. klasse

Omdrejningspunktet er uddannelsesparathed. Det er vigtigt, at forældrene også er klar over, hvad der er af uddannelsesmuligheder, og hvilke krav der stilles til eleven, sådan at den unge vælger uddannelse både ud fra en viden om, hvilke uddannelser der kan føre til hvilke job og ud fra egne evner og muligheder.

I forhold til de unge, der vækker bekymring, arbejder skolen aktivt med at sikre, at de unge får de nødvendige tilbud for at blive fastholdt i skolesystemet. Derfor er det vigtigt, at skolen ser på forskellige perspektiver for den unge og begynder en proces med afsæt i den unges muligheder.

I de tilfælde, hvor det ikke er muligt for skolen alene at hjælpe den unge, inddrages et netværk for at løse opgaven. Det kan være med repræsentanter fra:

- Junior- og ungdomsklubben
- PPR
- Ungdommens Uddannelsesvejledning UU: Center Syd
- Børne- og Familieafdelingen
- Ungdomsskolen
- Jobcentrets Ungeindsats

Indsats i 8. klasse

Skolerne skal i samarbejde med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) i 8. klasse for-

melt vurdere elevernes uddannelsesparathed. Det vil sige en vurdering af om de opfylder de personlige og sociale forudsætninger for at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse.

Senest den 1. december (8. klasse) skal karakterer og vurdering være foretaget og indført i elevplanen. Skolen og UU sørger for særlig indsats for de ikke-uddannelsesparate.

At blive vurderet ikke-uddannelsesparat er ikke en statisk vurdering. Frem til den 1. marts i 9. klasse kan skole og UU ændre vurderingen af parathed.

Hvis en elev i marts måned i 9. klasse stadig vurderes ikke-uddannelsesparat iværksættes en særlig indsats for at få gjort eleven så parat som muligt. Eleven tilbydes brobygning efter loven. Eleven kan evt. optages på ungdomsuddannelse gennem en samtale og prøve på modtagerskolen/uddannelsen.

Hvis eleven ønsker at gå i 10. klasse vurderes det, hvad der skal iværksættes i 10. klasse for at understøtte, at eleven kan blive uddannelsesparat i løbet af 10. klasse.

God start på 10. klasse

Der afholdes informationsaften for interesserede unge med deres forældre. Mødet afholdes i januar med skolestart til først kommende august.

Alle skoler i Hvidovre skal gøre 10. Klases Centeret opmærksomme på unge, der skal tages særlige hensyn til i forhold til en god start i 10. klasse.

Der bliver afholdt et interview med alle unge for at sikre, at den unge får en god start på 10. klasse.

Formålet med nedenstående procedure er at hjælpe unge i vanskelige situationer, således at de får en god start på 10. klasse.

Det betyder, at den skole hvor eleven går, er ansvarlig for:

- elevplanen medsendes
- der sker en overlevering af opmærksomhedspunkter
- overleveringen gives af uddannelsesvejleder, afgivende skole (leder, lærere og psykolog)
- overleveringen modtages af 10. Klasse Centerets ledelse, psykolog, familierådgiver samt lærere

OVERGANGE FRA SPECIALTILBUD TIL ALMENSKOLE

Skolerne i Hvidovre baserer sig grundlæggende på en inkluderende praksis. Derfor arbejdes der altid med muligheden for, at barnet eller den unge bevarer tilknytningen til almenområdet og delvist eller helt kommer tilbage til almenskolen.

Når et barn eller den unge flyttes fra specialtilbud til almenskole, er det nødvendigt at have fokus på, at dette er en stor omvæltning og en særlig sårbar overgang for barnet eller den unge. Almenskolen og specialtilbuddet skal derfor arbejde tæt sammen om opgaven for at skabe de bedste betingelser for overgangen.

Procesbeskrivelse

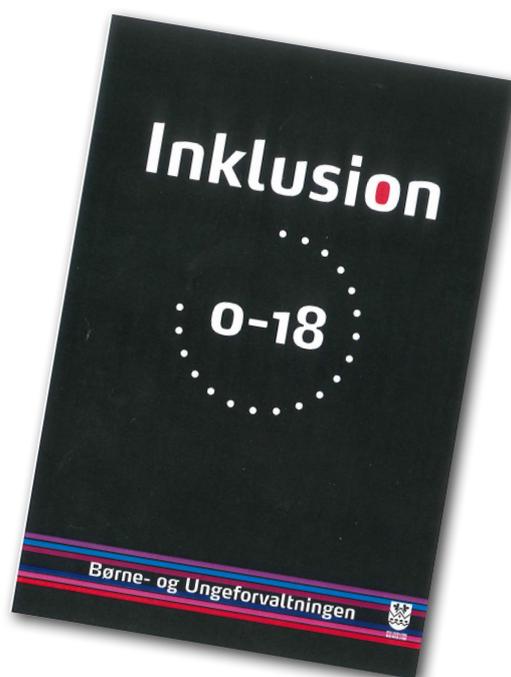
I forbindelse med overgangen fra specialundervisningstilbud til almenskolen afholdes et netværksmøde med deltagelse af alle involverede parter (specialtilbud, almenskole, SFO/klub, forældre, eventuelt sagsbehandler, PPR-psykolog fra almenskolen, PPR-psykolog fra specialtilbuddet).

På dette møde overdrages sagen fra specialtilbuddets psykolog til almenskolens.

På mødet aftales endvidere, hvordan specialtilbuddet fremover kan understøtte processen med at få barnet inkluderet i den nye klasse. Herunder aftales retningslinjer for samarbejdet mellem børne- og ungemedarbejdere fra almenskolen og specialtilbuddet.

Plan med oversigt over aftaler, datoer for samarbejde (både mødesamarbejde og pædagogisk samarbejde i klasserne) udarbejdes.

Der aftales endvidere et evalueringsmøde, et antal måneder efter inklusion i almenskolen er sat i værk, hvor det også aftales, om og hvordan specialtilbuddet fortsat skal understøtte inklusionen.

Årshjul for overgang mellem dagtilbud, SFO, skole og klub i Hvidovre Kommune

Årshjulet gennemgår tidspunkter for overgangsarbejdet fra dagtilbud til SFO/skole/klub.

Overgangsarbejdet mellem hjemmet/dagpleje/dagtilbud sker løbende hele året og er ikke skrevet ind i nedenstående skema.

August

OPGAVE

SFO'erne forbereder børnenes overgang til klub, herunder planlægning af besøg i klubberne. Børn, der skal starte i klub året efter, kan skrives op til klub, tre måneder før de starter den 1. maj.

Børn, der skal i heldagsspecialtilbud, starter i skole og SFO.

September

OPGAVE

Der afholdes forældremøder i børnehaveklasseteamet.

Institutionslederne fra dagtilbud, SFO og skole mødes i distrikterne til drøftelse og beslutning om, hvordan samarbejdet om overgang skal effektueres. Der sættes datoer for distriktsmøder mellem pædagogisk personale i november og marts. Skolelederen er tovholder for disse møder eller uddelegerer opgaven til en anden i gruppen.

PPR og skolelederen inddrages senest i september i forhold til kommende skolebørn, der har behov for støtte eller eventuelt specialskoletilbud i det kommende skoleår. En eventuel indstilling skal sendes til visitationsudvalget i Skole- og Klubafdelingen inden den 1. december.

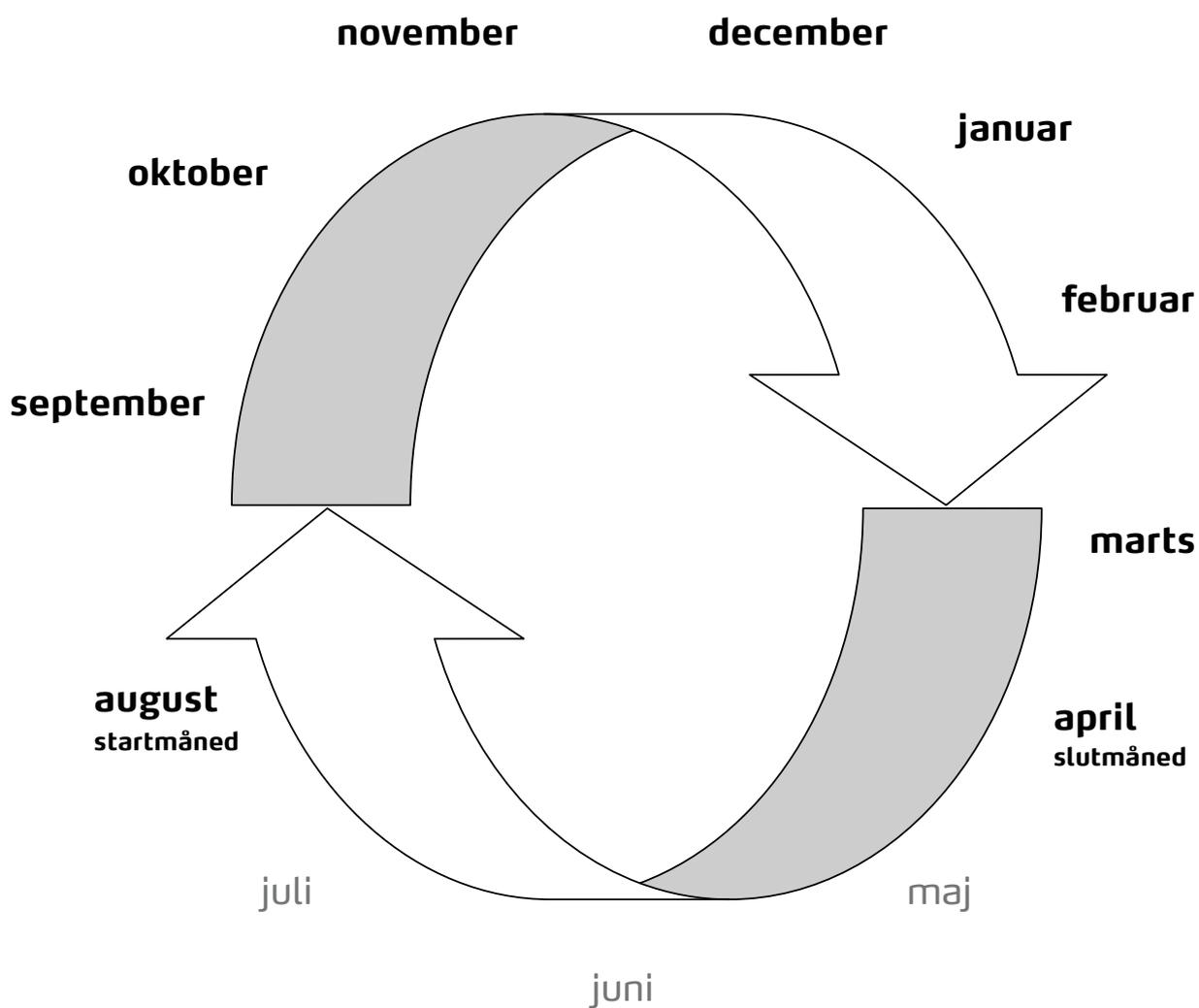
Oktober

OPGAVE

SFO-personale taler med 3. klassebørnene og deres forældre om ønsker til det at komme i klub.

SFO besøger klubberne.

Klubberne deltager i forældremøder og fortæller om klubtilbuddet.

November

OPGAVE

Institutionerne i distrikterne, med tovholder i spidsen, sikrer, at møder afholdes, og at information om beslutninger bliver meldt ud.

Afholdelse af møde om overgang mellem dagtilbud, SFO og skole i distrikterne. Der samles op på de statusmeldinger, som dagtilbud har fået vedrørende børnenes start i skolen.

SFO besøger klubberne.

December

OPGAVE

SFO og klubberne koordinerer, hvilke børn fra 3. klasse der skal i klub og hvor.

Lederne af klubafsnit og klubber sikrer, at der er plads til de børn, der flytter fra klub til klub.

En eventuel indstilling i forhold til kommende skolebørn, der har behov for støtte eller eventuelt specialeskoletilbud i det kommende skoleår, skal sendes til visitationsudvalget i Skole- og Klubafdelingen inden den 1. december (PPR og skolelederen inddrages senest i september).

Skoler og UU vurderer elevernes uddannelsesparathed. Senest den 1. december (8. klasse) skal karakterer og vurdering være foretaget og indført i elevplanen.

Indskrivning i børnehaveklasse og SFO. Når barnet indskrives til en folkeskole i Hvidovre Kommune, sker indskrivningen til SFO samtidig. Hver klasse har en bestemt SFO tilknyttet. Når børn fordeles til klasserne, tildeles de som hovedregel plads i den SFO, der er tilknyttet klassen.

SFO- og klubledere holder møder, hvor børn fordeles.

Visitationsudvalget behandler ansøgninger om støtte til børn i udsatte positioner, der skal starte i SFO eller klub den 1. maj samme år.

Januar

OPGAVE

Alle dagtilbud har senest i denne måned tilbudt forældre til kommende skolebørn en samtale vedrørende skolestart.

Børn skrives op til klub. Det er klublederens ansvar at vide, hvilke børn der skal starte i klub den 1. maj.

10. Klasse Centret afholder informationsaften om 10. klasse for elever og deres forældre.

Februar

OPGAVE

SFO og klubber mødes og fordeler børn, der skal starte i klub den 1. maj. Det betyder, at SFO og klubber mødes i distrikterne og sikrer, at alle børn, der går i SFO, og som skal i klub, får en plads den 1. maj.

Marts

OPGAVE

Senest den 1. marts overleverer dagtilbuddet skemaer til SFO og børnehaveklasse omkring de kommende skolebørn. (Skema i bilag 2 – suppleret med mundtlig overlevering).

Afholdelse af distriktsmøde mellem dagtilbud, SFO og skole. Her planlægges blandt andet, hvornår besøg i hinandens institutioner senest finder sted.

Alle klubberne sender brev eller mail om optagelse i klub til forældre, der har ønsket en plads den 1. maj.

SFO'er besøger de klubber, hvor børnene er tilmeldt.

April

OPGAVE

Alle dagtilbud skal sammen med børnene have besøgt de nye SFO'er og mindst én skole inden udgangen af april.

Senest i april skal personale fra børnehaveklasse og SFO have besøgt de institutioner, de modtager børn fra.

1	Barnets fulde navn	
2	Fødselsdag	
3	Hvilket dagtilbud har barnet gået i?	
4	Barnets modersmål (Vurdering af behov for tolkebistand)	
5	Familierelation (Er forældrene for eksempel samboende eller skilt?)	
6	Søskende	
7	Barnets sociale relationer og kompetencer (Herunder barnets kontakt til voksne og til andre børn)	
8	Barnets sproglige udvikling (Hvis TRAS (Tidlig Registrering Af Sprogudvikling) er udarbejdet, kan dagtilbuddet indhente forældrenes samtykke og vedlægge den til oplysningerne til skole/SFO) TRAS lavet i 3 års alderen bør suppleres før skolestart af institutionernes nyeste observationer.	
9	Hvordan opleves barnets udvikling inden for krop og bevægelse?	
10	Hvordan opleves barnets trivsel og udvikling?	
11	Har der det sidste år været særlige tiltag omkring barnet? (Eventuelt i samarbejde med PPR?)	

12	<p>Øvrige forhold, det er vigtigt, at vi får kendskab til? (Er der for eksempel særlige hensyn, der skal tages?)</p>	
13	<p>Individuel læreplan eller lignende materiale er udarbejdet: Ja__ Nej__ Hvis individuel læreplan eller lignende er udarbejdet, vedlægges den dette skema: Ja__ Nej__ Og/ eller kan den rekvireres af forældrene: Ja__ Nej__</p>	
14	<p>Kommentarer fra forældre (Hvordan oplever i fx jeres barn i andre sociale sammenhænge end i institutionen?)</p>	
Dato:		Pædagogens navn:
Pædagogens underskrift:		
Lederens navn:		
Lederens underskrift:		
15	<p>Samtykke</p>	<p>Jeg giver samtykke til, at ovenstående oplysninger videregives til SFO og skole med det formål at understøtte mit barns udvikling i SFO og skole</p> <p>Dato..... Forældreunderskrift.....</p> <p>NB! Skemaet findes elektronisk på insites og på www.velfaerdsrab.hvidovre.dk</p>

Distrikt Nord

Holmegårdsskolen

Børnehuset Trekløveren
Børnehaven Rebæk Søpark
SFO 1 Holmegårdsskolen*

Præstemoseskolen

Børnehuset Baunevangen
Børnehavehuset Hvidovregade 47
Børneinstitutionen Kernehuset
SFO 1 Præstemoseskolen*

Distrikt Midt

Gungehuskolen

Bredalsparkens børnehave
Børnehuset Cirklen
Børnehuset Rosenhøj
Børneinstitutionen Vedbyholm
SFO 1 Gungehuskolen*

Risbjergskolen

Børneinstitutionen Krogstenshave
Børnehavehuset Brostykkevej 23
SFO 1 Risbjergskolen*

Dansborgskolen

Børnehuset Willer
Børneinstitutionen Solgården/Kastanjehuset
Børneinstitutionen Kirsebærhuset
SFO 1 Dansborgskolen*

Distrikt Syd

Engstrandsskolen

Børneinstitutionen Cassiopeia
Børnehuset Friheden/Myretuen
Børnehuset Mælkebøtten
SFO 1 Engstrandsskolen*

Langhøjskolen

Børnehavehuset Lodsvej 64
Strandmarkens børnehave
Børneinstitutionen Strandhuset
SFO 1 Langhøjskolen*

Distrikt vest (Avedøre)

Avedøre Skole

Børnehuset Enghøj
Børnehuset Tinsoldaten
Børnehuset Tryllestien
Børnehuset Ærtebjerg
Børneinstitutionen Frydenhøj
SFO 1 Avedøre Skole*

Frydenhøjskolen

Børnehuset Egevolden
Børnehuset Enghøj
Børneinstitutionen Frydenhøj
Børnehuset Humleblen
Børnehuset Solstien
SFO 1 Frydenhøjskolen*

*SFO 1: eleverne fra 0.-3. klasse

- Aktiviteter, der giver barnet mulighed for at præsentere sig selv ud fra eget perspektiv:
 - Børnehavediplom
 - Tegninger, billeder af familie m.m. medbringes ved institutionsstart. Når børnene fortæller om, hvorfor de har det med, lærer de hinanden og hinandens interesser at kende.
 - Institutionen har en fortællekasse. Barnet putter ting i kassen, som betyder noget særligt, og barnet fortæller om tingen.
 - En kuffert eller mappe over barnets institutionsliv udarbejdes i institutionen og bringes med videre ved overgang til anden institution/skole. Ved første møde med institutionsverdenen kan mappen påbegyndes af forældre med billeder af barnets familie. Dette kan være med til at give tryghed og skabe sammenhæng mellem 'de to verdener'.
- SFO og børnehaveklasserne evaluerer sammen med børnehaverne, hvordan det er gået med skolestarten (børnehaveklassen besøger eventuelt børnehaven).
- Børnehavegruppen med kommende skolebørn laver en fælles skattekasse med sange og andet fra børnehaven, der medbringes i SFO. Se eventuelt artiklen "Skolestart i børnehøjde" i tidsskriftet Skolestart. Børnehaveklasseforeningen nr. 6 2008.
- Personalebytte mellem vuggestue, børnehave, SFO, klub og skole cirka en uge om året.
- Et kunstprojekt eller andet gennemføres i SFO, og børnehavens kommende skolebørn inviteres til at deltage.
- Kommende klubbørn kan have fri fra SFO for eksempel hver tirsdag i april måned og være med i klubben denne dag.
- En lille gruppe børn fra børnehaven kan komme 'i praktik' en dag i børnehaveklassen sammen med en pædagog.
- Overgang fra børnehaveklasse til 1. klasse: Det kommende 1. klasse-lærerteam er så vidt muligt kendt, skoleåret før de skal have 1. klasse. Der afsættes en timepulje til lærerne til at kunne deltage i undervisningen i børnehaveklasserne i løbet af skoleåret – for eksempel to lektioner om ugen fra efterårsferien.
- Vuggestuer i kombinerede institutioner besøger jævnligt børnehavegruppen med de børn, der i nær fremtid bliver børnehavebørn.
- Børnehaveklassen besøger børnehaven, hvor barnet har gået. Ved dette besøg har børnene fra børnehaveklassen eventuelt ting med fra skolen, som de bruger til at fortælle om livet i skolen. Tingene bliver eventuelt i børnehaven og er med til at give sammenhæng mellem livet i børnehaven og livet i skolen. Besøg i børnehaven kan være et led i en god overgangspædagogik. Når barnet stopper i børnehaven, er det godt at vide, at det kommer igen – og ved besøget tydeliggøres det for barnet, at det er kommet videre til et nyt sted i livet.

- Afholdelse af forældremøde om skoleliv – krav og forventninger. Repræsentanter fra skolen, SFO og eventuelt institutionspersonale deltager.
- Overleveringsmøder mellem vuggestue, børnehave, SFO, skole og klub, hvor hver enkelt barns historie fortælles.
- Åbent hus, hvor der er præsentation af SFO over for kommende børn og forældre. Information til forældrene om forholdene i SFO og 'smagsprøver' til børnene på aktiviteter i SFO.
- Børnene modtager velkomstkort fra SFO'en, før de starter.
- SFO'er deltager i klassedannelsen.
- Klubpersonale deltager på forældremøde med kommende 3. klassebørn, hvor klublivet præsenteres.

aktiviteter!

Denne guide er udarbejdet for at understøtte en tidlig indsats samt et godt forældresamarbejde. Det handler om den første samtale, der er med forældrene, når barnet begynder i dagtilbud. Denne samtale skal bl.a. handle om barnet og familiens trivsel, da det er medvirkende til at skabe tillid til at samarbejde om de problematikker, der evt. kan være. Guiden indeholder desuden perspektiver, der er vigtige at få drøftet med forældrene som grundlag for et godt forældresamarbejde.

Alt efter alderen på barnet er det forskelligt, hvad det er relevant at spørge ind til. Emnerne, det kan være relevant at inddrage i en forældresamtale, er derfor oplyst i emner og perspektiver, som der kan plukkes i, alt efter hvad der er relevant for den samtale, der skal holdes.

Det er hensigten med guiden, at det vil være med til at skabe en mere ensartet tilgang til børn, der begynder i dagtilbud.

Det er betydningsfuldt, at det pædagogiske personale har fokus på det, familien fortæller, og er lyttende og reflekterende. At personalet fremstår anerkendende og reflekterende og frem for alt, handler på det de hører, når dette kræves.

Oplysninger om barnet:

- Hvordan er barnets rytmer og vaner i hverdagen fx i forhold til at sove og spise?
- Bruger barnet sut, klud eller andet?
- Hvad er barnet god til?
- Er der noget barnet har det svært med/ved?
- Hvad gør barnet glad?
- Hvad gør barnet ked af det?
- Hvis vi skal trøste barnet, hvad hjælper så?
- Hvad interesserer barnet?
- Er barnet nysgerrigt / søger barnet kontakt til andre børn og voksne?
- Hvordan udtrykker barnet sig / kommunikerer? Siger barnet ord (verbalt)?
- Bruger barnet kropssprog (nonverbalt), udtryk via gråd m.m.?
- Har barnet søskende?
- Har barnet været passet af andre (institution, dagpleje, bedsteforældre m.fl.) Hvis ja, hvordan trives barnet i anden pasning udenfor hjemmet?

Tidlig indsats

- Er der nogen særlige opmærksomhedspunkter omkring barnets udvikling?
- Er der noget, det er væsentligt for os at vide fra barnets evt. tidligere institutionsliv?
- Er der specielle hensyn, der skal tages?
- Hvordan gik fødsel og amning?
- Skete fødslen til terminen?
- Hvordan havde I det efter fødslen?
- Hvordan er det at blive en familie?
- Er der noget, der har været svært ved at blive forældre? – er der noget vi kan støtte op omkring?

- Trivedes barnet i orlovsperioden?
- Hvordan har I det med at aflevere barnet i dagtilbud?
- Er det nemt eller svært at aflæse barnets signaler?
- Hvordan er familiens netværk i forbindelse med sygdom?
- Er der andre ting, vi skal vide?

Trivsel og sundhed (En del er udfyldt på barnets stamkort)

- Hvilke vaccinationer har barnet?
- Lider barnet af allergi eller anden kronisk sygdom? Hvis ja, skal barnet medicineres?
- Har barnet tilbagevendende infektioner?
- Har barnet været ramt af en del sygdom?
- Kan barnet lide at bevæge sig?
- Spiser barnet selv?
- Foretrækker barnet at være ude- eller inde?
- Har barnet høre/øreproblemer?
- Er sundhedsplejersken stadig tilknyttet familien? Hvis ikke, hvornår ophørte besøgene?
- Er der foretaget en Boeltest? (Foretages ca. ved 8 mdr.)

Gensidige forventninger

- Orientering om institutionens forventninger til forældrene, når de er i institutionen
- Drøftelse af, at institution og forældre har en fælles opgave i understøttelsen af barnets trivsel, udvikling og læring
- Forældrenes forventninger til personale/institution
- Orientering om, at der i hverdagen kan ske aktiviteter, der betyder, at barnet skal være i institutionen indenfor et givent tidspunkt. Dialog om, hvad det betyder for barnet, hvis der ikke samarbejdes omkring det
- Opfordring til deltagelse ved arrangementer i institutionen, da det betyder noget for børnene, men også styrker samarbejdet mellem forældre og institution
- Afkrydsning vedr. ferie så personalets ferie kan koordineres
- At familien orienterer om eventuelle ændringer i familieforhold m.v., for at der kan støttes op om barnets udvikling bedst muligt
- At det pædagogiske personale altid er til disposition for en dialog med forældrene vedr. barnets trivsel, udvikling, udfordringer m.v.
- At åbningstid overholdes (evt. orientering om at forvaltning kontaktes, hvis det ikke overholdes gentagne gange)
- Regler/aftale vedr. solcreme
- Personalet skal orienteres, hvis der er andre end forældrene, der henter barnet
- Der arbejdes med en inkluderende tilgang, så det er vigtigt at have opmærksomhed på, hvordan andre børn omtales derhjemme – samt ved aflevering og afhentning af barnet
- I dagtilbud er der samarbejde med Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR), børne- og familiegruppen, sundhedsplejersker, pædagogiske vejledere, konsulenter, til dels børnefysioterapeuter og ergoterapeuter m.v. Alle tværfaglige står til rådighed for forældre og dagtilbud, og er med til at skabe samarbejde på tværs af faggrupper, helhedsindsats og støttende indsatser, hvis dit barn får brug for dette. Forældrene inddrages altid meget tidligt, og altid inden en eventuel forespørgsel sendes ud af huset.

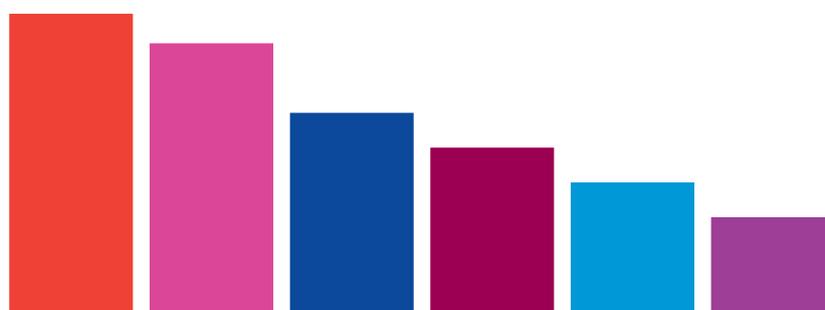
Praktiske oplysninger

(Det anbefales, at der er udarbejdet en velkomstpjece, der indeholder nedenstående informationer. Denne er udleveret inden forældresamtalen, og der kan ved samtalen spørges til, om der er spørgsmål til pjecens indhold)

- Institutionens åbningstid og lukkedage
- Madordning – også oplysning om hvornår der stemmes igen?
- Sundhedspolitik og evt. andre politikker/retningslinjer – evt. henvisning til hjemmeside
- Rutiner i hverdagen
- Retningslinjer når barnet er sygt
- Traditioner – fx koloni, julefest, sommerfest osv.
- Forældrebestyrelsen
- Årlige forældrearrangementer
- Orientering om forældresamtaler
- Kommunikation mellem institution og forældre i hverdagen – evt. ved brug af informationsbog, noter på tavle eller lign. ud over den mundtlige dialog, der selvfølgelig vil være i mødet i hverdagen
- Om institutionens pædagogik og henvisning til læreplanen på hjemmesiden
- Forældrene skal selv sikre, at barnet er forsikret. Barnet er ikke forsikret via institutionen

Indhentning af tilladelser

Indhentning af fototilladelse. Drøftelser af hvordan billeder bruges i institutionen.
Evt. indhentning af andre tilladelser (fx kørsel i christianiacykler, kørsel i biler, brug af seler)

Sammenhænge i børns og unges liv - et fælles ansvar

2.udgave, opdateret i efteråret 2014 i samarbejde mellem kommunens institutioner

